



## Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar/yirmi beş

● Ali Emre

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

**Şiirle ilk tanıştığınız günden bu güne doğru makarayı başa sararak muhabbet etmek istiyorum. Şiirle nasıl tanış oldunuz? Bu yolculuğunuzda kimlerle yolunuz kesişti, kimlerin şiirinden polenler toplayarak kendi peteğinizi yapmaya başladınız?**

Şiirle ilgim, temasım Kastamonu'da, 70'li yılların ortalarında daha ilkokuldayken başlamıştı. İlkokulda, öğretmenlerim sesimi güzel bulurlardı ve bazı metinleri seslendirmemden memnuniyet duyarlardı. Annem babam da okuma yazma bilmeyen insanlardı. Benim okumamı çok istiyorlardı bu yüzden. Evde onlara yüksek sesle şiirler, yazılar, mektuplar okurdum. Yaz tatillerinde ve hafta sonlarında çalışırdım, elime geçen parayla kitap alırdım. Tatil kitapları vardı o zaman, birkaç günde yutarcasına okurdum onları. İçindeki şiirleri okuya okuya ezberlerdim. Hafızam güçlüydü. Kısmen müziğe ve özellikle de türkülere yakın durmanın etkisiyle, kulağım çok küçük yaşlarda kendini terbiye etmeye başlamıştı. Zamanla bu okuma isteği, iştiağı yazmaya da dönüştü. Lisedeyken bazı yarışmalara katıldım, ödüller aldım. Farklı dünya görüşlerine sahip öğretmenlerim de kitap getirirlerdi bana. İlk ve ortaöğretim yıllarında, halk şiiri antolojilerindeki çok sayıda şiiri ezberlediğimi hatırlıyorum söz gelimi. Hem Mehmed Âkif, Necip Fazıl, Nihal Atsız ve Arif Nihat Asya'ya hem de Attilâ İlhan, Cahit Külebi, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Ahmed Arif ve Edip Cansever'e ait kitaplar vardı elimde.

Ticaret Lisesi mezunu olmama rağmen, İstanbul'da bir edebiyat bölümünü tercih ettim bu ilgiler eşliğinde. Üniversite yıllarında daha bilinçli okumalar ve yazma çabaları... İkinci Yeni şiiriyle daha yakın temaslar... İsmet Özel ve Turgut Uyar... Memet Fuat'ın hazırladığı Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi'ni okuya okuya ezberlemiştim neredeyse. Üniversitenin çok fazla katkısının olduğunu söyleyemem ama yazdığım şiirleri bir taraftan, üniversitemizde hocalık yapan Mustafa Miyasoğlu ve Turan Alptekin'e, diğer

taraftan da Hilmi Yavuz'a gösterdiğimi hatırlıyorum. Yaş olarak benden biraz daha büyük genç şairlerle tanışma ve konuşma fırsatım oldu. Hüseyin Atlansoy, Necat Çavuş gibi. Günümüz şiirini ve dergileri takip etmenin önemini kavradım bu sayede.

Ben Allah'ın bana bahşettiği ömür küpünü olabildiğince güzel şeylerle doldurmaya; onu okumalarla, duygu ve düşünce ırmaklarıyla, arayış ve çırpınışlardan edindiklerimle, insanlarla göz hizasını yitirmeyen temasların bana kazandırdıklarıyla işlemeye gayret ettim.

Hem tahsilim gereği şiir geleneğimizden, divan ve halk şiirinden haberdar oldum hem de dergiler ve dostluklar sayesinde modern şiiri iyi kötü izlemeye çalıştım. Tema kadar, içerik kadar biçim ve ritim konusunda da bana bir dikkat eşiği kazandırdığını düşünüyorum bu iki ayrı okuma ve özümseme çabasının. Küp, zamanla içinde büyüüp biriken süzgeçten geçirerek çeşitli türler ve hâllerle dışarı sızdırdı. Dergilere gönderdiğim hiçbir şiir geri çevrilmedi, onu da belirtmiş olayım. Kitaplaştırmada geç kaldığım söylenebilir elbette. İlk kitabım Kıyamet Mevsimleri, yirmili yaşların sonlarına doğru buluştu okuyucuyla. En son, 2019 Kasım'ında Çeyizime Bir Kefen adlı kitabım yayımlandı. Altı şiir kitabım oldu böylece.

**Kayıtlar ve Dergâh'ta şiirlerinizin yayınlandığı zamanları hatırlıyorum. Yaşça benden büyük olduğunu zannediyordum. İstanbul hem şairi yetiriyor hem şiiri olgunlaştırıyor. Sivas'a öğretmen olarak geldiğinizde Edebi Pankart isimli bir dergi çıkardınız uzun süre. Bu dergi ne yaptı; kimler yazdı, kimler kaldı bugüne?**

Evet. Daha önce, Kastamonu'daki bazı gazetelerde ve şimdi adını hatırlayamadığım bazı dergilerde çıkan az sayıdaki örneği saymazsak, ilk adres Dergâh olmuştur. Bir hocamla gitmiştim Dergâh'a, elimde bir tomar şiir. Mustafa Kutlu onlara göz attı, birkaçını seçip ayırdı. Bir ara, peş peşe şiirlerim çıktı Dergâh'ta. Bazıları kapakta yayımlandı hatta.





Öğretmen olarak Sivas'ın İmranlı ilçesine tayinim çıktı bu arada. Dersime giren, beni dinleyen ve seven bir bakanlık müfettişinin önerisiyle Cumhuriyet Üniversitesi'nde yüksek lisans imtihanına girdim. Kazandım. Yeni evlenmişim. O zamanlar, öğrenim durumu, tayinlerde özür grubuna dâhildi. Sivas merkeze taşındık bu vesileyle.

On yıl yaşadım Sivas'ta. Zorlu bir sürece denk geldi, 90'lı yıllardı. Buna rağmen çok güzel insanlarla tanıştım. Kitabevleri, kitap kulüpleri, ders halkaları... Benim ismimle de epeyce anıldı fakat Edebi Pankart, aslında, benim öğrencilerimin; ilgilendiğim, beraber çalışıp koşturduğum gençlerin çıkardığı bir yayındı. Sinan ve Süleyman Ceran kardeşlerdi asıl emektarları. Sahibi Burhan Gökçe ağabeyimizdi. Hem Kur'an ve Sünnet çalışmaları yapan; ıslah merkezli bir düşünce hattı inşa etmeyi ve mesajı sosyalleştirmeyi önemseyen; hayatın, şahitliğin, direnişin, eylemlerin içinde duran hem de oradan edebiyata bir yol açmayı öneren, örnekleyen bir dergiydi. Ben önce, erken bulduğum için karşı çıktım fakat 3. sayıdan itibaren destek vermeye başladım. Graft denen geri dönüşümlü bir kâğıttan toprak rengi bir kapağı vardı. Epeyce ilgi gördü. Ara sıra yazan, bizi yazılarıyla destekleyen pek çok isim oldu. İbrahim Tenekeci, Hüseyin Akın, Ali Ayçıl, Ömer Mahir Alper, Ozan Ozanoğlu, Adem Özbay, İsmet Emre, Orhan Petek, Gökhan Akçiçek, Suavi Kemal Yazgıç, Ahmet Örs, Bülent Ata, Cevat Akkanat, Timur Çayır ve Selim Somuncu gibi birçok şair ve yazara yer verdi bünyesinde. Yaklaşık yüze yakın ismin ürünleri dergi sayfalarında göründü. Ziyaret eden, bizimle tanışmaya gelen dostlarımız, ağabeylerimiz oldu. Polis, jandarma ve istihbarat da yakından ilgilendi dergiyle.

**Evet, o dönemler gerçekten hayatın her alanı için sıkıntılı dönemlerdi. Bir çay içimi derginin bürosunda arkadaşlarla birlikte oturmuştuk. Dergilerin güzel yanlarından birisi de bu olsa gerek. Bu vesile ile Edebi Pankart'ta yazan arkadaşların da hâlâ yazmayı sürdürdüklerini bu vesile ile öğrenmiş olduk. O dönemlerde çıkan dergiler etrafında samimi insanlar vardı. Martı, Rüzigâr, Sühan'dan şimdi de Aşkar dergisi ile Sivas'ta edebiyat ocağı tütmeye devam ediyor. Siz uzun süre**

**bu şehirde kaldığınızdan bu şehri daha yakından biliyorsunuz. Biraz da Sivas'ı ve edebiyatını konuşalım.**

Hakkında konuşup yazmanın hem çok zor olduğu hem de insanın bir gönenç ve konuşkanlığa kapılıp gittiği, her yönüyle farklı ve münbit bir şehir Sivas. Bakınca içi görülen tiril tiril çocukların şehri. Onlar ki kendi aralarında sürekli dövüşürler fakat o dövüşü başkalarının ayırmasına da huylanırlar. Centilmendirler aynı zamanda. Ağzını burnunu kırdıkları adama bile "gardaş" diye seslenirler. Sivaslı olmadığım halde ve beni zorunlu olarak bağlayacak hiçbir neden yokken, başka şehirler beni çağırıp dururken gençliğimin, yetişkinlik dönemimin en az on yılını orada dolu dolu yaşadım. Şimdi hatırladıkça gözlerimi yaşartan sevinçler ve acılar tattım Sivas'ta. Bilgimi, görgümü, deneyimimi artırdım. Belki hiçbir yerde karşılaşamayacağım ağabeylerim, kardeşlerim oldu. Ablalarım oldu, bacılarım. Allah bana gözümün aydınlığı iki güzel çocuğu orada bağışladı. Eşimle birlikte hayatın zorluklarına orada direndim. Bin türlü cilvesiyle orada sınıadı beni hayat. Tadına doyulmaz dostluklarla yeğnilttim gücümü. Adam gibi adamlarla konuştum, çalıştım, saf tuttum. Gözyaşı döktüm, alın teri akıttım. Yüzlerce öğrenciyle kötülüğün surlarında gedikler açmanın mutluluğunu yaşadım, onlarca gençle iyiliğin ekmeğine güç kattım.

Çok boyutlu bir şiir gibiydi benim için Sivas. Lirik, epik, pastoral, satirik, didaktik ve dramatik özellikleri aynı bünyede birleştirip pekiştiren. O şiire halkalar ekleyen, nakaratlar düşüren dergileri ve öbeklenmeleri de bir o kadar önemliydi. Sadece son yirmi yılda bile çok sayıda dergi sökün etti, bozkırdaki bu bereketli çekirdeğin bünyesinden. Benim de ismimin geçtiği kimi dergilerde beraber çalıştığımız gençlerin heyecanı, sevinci, diriliği hâlâ gözümün önündedir söz gelimi. Sivas biraz da budur kuşkusuz; adama bulaşır, adamı söyletir. Ocağı söndürmez.

**Şiiri biraz da hem şehir hem şair besler. Dışarıdan bakıldığında İstanbul şehir, onun dışındaki bütün şehirler taşra olarak hafızaların bir yerinde durur. Şair şairi, şiir şiiri tetikler. Sivas'ta yaşadığın güzel duyguları İstanbul'da da yaşaya-**





## **biliyor musun yoksa kendine çekilip şiirin ve romanın dünyasında bir hayat mı yaşıyorsun?**

İstanbul'u lise öğrencisiyken görmüş ve çok sevmiştim. Burada okumalı, mümkünse burada yaşamalıyım, demiştim. 80'li yıllarda ÖYS denen üniversiteye girişteki ikinci basamak sınavları bazı büyük illerde yapılıyordu sadece. Ben İstanbul'da girmiştim. Nitekim İstanbul'da okumak da hatta İstanbul'da doğup büyüyen bir kızla evlenmek de nasip oldu.

Daha önce söylediğim gibi Sivas'ta on yıl kaldım. Sonra Ankara'ya geldim, orada da on yılım geçti. On yıldır da İstanbul'da yaşıyorum. Doğduğum, doyduğum, olduğum yerler farklı farklı desek yeridir. Gençliğimde, doğduğum Kastamonu'dan kaçıyordum; şimdi en çok orayı özleyorum.

İstanbul dışındaki yerlerin taşra olduğuna dair vurgu ve çekişme, eskiden bir nebze anlamlıydı. Fakat şimdi öyle değil, o kadar değil. Her yer büyüdü artık, herkes büyüdü. İmkânların artmasının yanında mesafeler de azaldı. Hem yakın hem uzağız her yere. İnternetin ve diğer modern araç gereçlerin dolaşıma girmesiyle de birçok şey değişti hayatımızda.

Türkiye'nin bir ucundaki bir şehre, uçakla, İstanbul'un bir semtinden daha önce varabiliyoruz aynı zamanda.

Ben de birçok insan gibi değişimden etkilenirim, bazen hüzünlenirim, eski günleri yâd ederim. Fakat zamânedен yakınmam, sürekli yakınıp duranları da sevmem. Eski değerlerin, güzelliklerin, yaşanmışlıkların tadı şimdi yok elbette. İstanbul'da yaşamak da Kastamonu'da, Sivas'ta hatta Ankara'da yaşamak gibi değil. Fakat sonuç itibarıyla tabii bir durum bu. Böyle bir zamana geldik nihayet.

İstanbul beni çok yoruyor, yıpratıyor, üzüyor belki. Evet, yaşım da ilerliyor. Fakat aynı zamanda bana çok şey kattığını da söylemem lazım. Şiirim, daha genelde edebiyat nâmına yapıp ettiklerim hem hacim hem de vüs'at kazandı İstanbul'a yerleşmemle birlikte. Bana verdikleri, benden aldıklarından fazla oldu.

Önemli olan nasıl yaşadığınız aslında. Hayata nasıl baktığınız, nasıl bir çevreye sahip olduğunuz, nasıl bir enerji ve sinerji arzladığınız. Burada da çok sevdiğim, kendisinden çok şey öğ-

rendiğim, sohbetinden lezzet aldığım insanlar var. Beni etkileyen, canlandıran, yazmaya sevk eden kişiler, öbekler, çevreler var. Hastalığım ve yoğunluğum nedeniyle ben onlara ayak uyduramıyorum hatta. Yaşadığım, özlediğim diğer şehirlerle de irtibatımı kesmemeye çalışıyorum aynı zamanda.

**Edebiyat yolculuğuna şiirle başladınız. Bu yaşıncınıza kadar sırasıyla Kıyamet Mevsimleri, Milyon Sesli Mızıkâ, Onarılmış Yas Bitiği, Yeryüzüne Dağılan, Şiirin Saçağı Altında, Şiirimizde Ortadoğu, Meryem'in Yokluğunda, Nureddin Zengi / Şark'ın Kandili, Selahaddin / Şark'ın Kartalı, Diz Çökmeyen, Namık Kemal / Selahaddin, Jules Verne'in Osmanlısı: İnatçı Keraban, Çeyizime Bir Kefen ve Acar Süvari Tutuk Arbalet adlı kitaplarınız yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği, Nureddin Zengi'yi 2017'de yılın romanı seçti. Şiir mi önde gidiyor, nesir mi?**

Şu an yayımlanmış toplam 14 kitabım var. Bunların 6'sı şiir kitabı, 2'si de şiirle ilgili yazılardan oluşuyor. Az değil. Tamamen bir kopuş olmaz şiirden. Şiir, edebiyat bahçesinin, sanat ormanının şah ağacı. Fakat eskisi kadar sık şiir yazabileceğimi de sanmıyorum. Belki tematik, modern mesnevi tarzında bir iki kitap daha gelebilir. Ben aslında gençliğimden beri, deneme ve hikâye türüne yatkın hissediyordum kendimi. Hikâye alanında da roman alanında da kismet olursa yazmak, yayımlamak istiyordum. Başka dosyalar da var uğraştığım. Şu sıralar on ayrı kitabı aynı anda yazmaya, bitirmeye çalışıyorum. Biyografi ve incelemeler, poetik yazılar var toparlamam gereken. Fakat roman, tarihî roman benim için de ilginç bir deneyim oldu. Çok şey öğretti bana, çok şey kattı. Edebî bilgimi, görgümü artırdığını, okumalarımı çeşitlendirdiğini de söyleyebilirim. Kırkıncıdan sonra bazı türler, bazı uğraşlar, bazı ilgiler daha fazla sarıyor insanı. Her yaşın, her dönemin ayrı bir nasibi, ayrı bir temayülü var. Gücüm ve imkânım yeterse, Allah izin verirse roman ve hikâye türünde yazmaya devam edeceğim. Bir de şu var: Bir alanda, belli bir türde yoğunlaşmayı, derinleşmeyi küçümsemiyorum ama hayat gibi edebiyata da bütünlüklü bakıyorum ben. Birikimi, cehdi, derdi olan birçok türde yazabilir. Aslolan daima okumaktır, iyi bir okuyucu olmaktır elbette.





**Kendi pencereden baktığımda gerek dergilerde yayınlanan şiirler olsun gerekse yayınlanan şiir kitapları olsun şairin adını kaldırıp şiirleri okuduğumuzda şiirlerin bir kalemden yazılmış hissi verdiğini görüyorum. Şiirdeki bu ses falan şairin sesine benziyor diyemiyorum. Siz pencereden baktığınızda benim gözümde ve algımda sıkıntılar olduğunu söyleyecek sözünüz var mı?**

Şiir dünyadan, insanlık hâllerinden kopuk bir şey değil sonuçta. Önemli ve belirleyici olan sizin duruşunuz, bakışınız. Ne aradığınız, neyi tercih ettiğiniz. Bir tarafta durmadan tepinen, gürültü çıkaran, küçük burjuva kompleksiyle olmadık şaklabanlıkların peşine düşen bir şiir anlayışı var hem dünyada hem de Türkiye’de. Her tarafa hazcılığın ve günübürlük yaşayışın nesnelere, görüntülerini, cinliklerini serpiştiren bir yöneliş söz konusu. Gerçek ve hak edilmiş bir zemini, süregelen bir nefesi, içimize kalıcı ışıklar düşüren bir aydınlığı yok bu şiirin. Kirli bir enerji yayıyor daha çok.

Gürültü patırtıdan geçilmeyen bir diskoda çalıyor adeta. Safrasını bile atmaya kıyamıyor üstelik. Sürekli yatay, enlemesine geliyor. Sık sık soluğanlaşsa da sosyal medyadaki gevezelik marazının içinde yeni bir kimya edinmekte zorlanmıyor.

Özetle yılışık, sırnaşık, gürültülü, eklektik bir şiir bu. Kimlikten, büyük anlatılardan, doğru dürüst bir yaşama üslubundan kopuk günümüz insanının durumuna denk düşüyor birçok noktada. Aynı zamanda içinde şeytanlar dolaşan Batılı paradigmaya da fazlasıyla boyun eğmiş durumda. Taraftarı çok fazla olmasa da bunun dışında kalan, başka bir şiirin, eleştirinin, edebiyatın hâlâ mümkün olduğunu öngören bir vadi, bir istikamet de var elbette.

Her ay, okunabilecek hatta zihnimizi tutuşturup bizi de yazmaya sevk edecek dört beş şiir görüyorum ben. Çerçöpün, niteliksiz olanın çoğalması ve kolayca dolaşıma girmesi bazen yanıltıyor bizi. Bugünkü bazı yakınmaların aynısını otuz yıl önce, elli yıl önce, yüz yıl önce de görmemiz mümkün. Enseyi karartmaya gerek yok. 90 sonrası şiirimiz, birçok yönden çok güçlü, renkli ve zinde bir şiir. Bütün olumsuzluklara rağmen, şiir bizde en iyi zamanlarından birini yaşıyor kanaatimce.

**Eskiden duyulan/yazılan güzel bir şiire nazireler yazılmış. Bu aynı zamanda ben de bu şiirin ayarında yazabilirim anlamına gelir ve ona göre nazire yazacak şair haddini bilirdi. Günümüze dönecek olursak şairlerin kahir ekseriyeti nazirenin ne olduğunu bile bilmiyor ki nazire yazsın. Gelenekten kopuş bize biraz da salaş bir hayatı dayatıyor. Şair nasıl bir hayatı yaşıyor, nerelerden besleniyorsa oranın şiirini yazıyor. Cumhuriyet öncesi ve sonrası şiirini karşılaştırdığımda gördüklerim bu. Gelenekten geleceğe doğru bir yolculuktan sonra asıl şiir ortaya çıkıyor, yoksa geçmiş silerek geleceğe aynanın neresini tutacağız?**

Her devrin bir tutumu, bir yaklaşım biçimi var. Halk edebiyatı başlığı altında toplanan birikimi ayrı tutarsak, eski şiirimiz yüzlerce yıl, okumuşların merkezde olduğu çok dar bir çevrede varlık gösterdi. Haberdar oluşun yanında gıptayla bakmayı ve rekabeti de içeren nazirecilik, bu edebî dairenin ürünüydü. Aslında Divan edebiyatı dediğimiz toplam da hiç değilse belli bir dönem, Arap ve özellikle de Fars şiirini taklitte, o birikimle yarışma cehdiyle gövdeleştirdi. Bütün iç hamlelerine rağmen genellikle alışkanlıkların, kalıpların içinde dönenen; belagatin üzerinde yükselen, bir mecaz ve istiare evreni kuran, doğası gereği tematik atlası sınırlı kalan bir şiirdi. Doygun ve durağan bir aydın zümresinin şiiri. Güncel, yerli ve somut olana fazla yüz vermeyen, taşraya iten bir şiir. Namık Kemal’in, “Lisân-ı Osmânînin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şâmildir” makalesi, yarı romantik ve insafsız kısımlarına rağmen, zamanında haklı ve gerçekçi hücumlar, benim de kısmen sıcak baktığım okkalı eleştiriler içermektedir. Bu bağlamda ben, “Kasdım budur şehre varam / Feryad ü figan koparam” diyen Yunus’a daha yakınım. Nef’i ve Nâbî’den Namık Kemal’e uzanan geleneği daha önemli buluyorum. Şehzade Mustafa için esaslı bir mersiye yazan Taşlıcalı Yahya, halkın söyleyişine, deyim ve atasözlerine yer veren Necatî, Alamut’tan haberdar olan, “Tahammül mülkünü yıktın Hülâgu Han mısın kâfir” diyen Nedim daha fazla heyecanlandırıyor beni. Ben bir şairde sürekli çağları aşan güzel sözler, sanat oyunları, aşk ve doğa tasvirleri değil; bir nebze de olsa, yaşadığı zamanın acı ve sevinçlerine, zih-







niyetine, gündelik hayatına, düşüş kalkışlarına, inanç ve mücadelesine, insan manzaralarına tanıklık eden şiirler görmekten mutluluk duyarım. Kendimi de bu gelen-ekle eklerim. Kabaca söylersek; bizi kendimizden geçiren edebiyata değil, kendimize getiren edebiyata değer atfederim.

Yarım yamalak olmakla birlikte, divan ve halk edebiyatı ayrımlarını aşarak güncel, sorumluluk sahibi, somut ve insan merkezli bir edebiyat düşüncesiyle birinci dönem Tanzimatçılarımla karşılaşırız ilk kez. Bir paradoks gibi görünmekle birlikte, Tanzimat döneminde ilk kez edebiyatın iki ucu, iki yakası bir araya gelmeye, bütünleşmeye başlar. Dil, kalıplarını kırarak yavaş yavaş silkinir, içerik ferdin ve toplumun gerçek sorunlarına ciddi anlamda temas etme isteği duyar. Bu dönem, bütün düşkünlük ve acemiliklerine rağmen, halka bütüncül ve ciddi bir yönelişi de işaret eder. Saray, sultan ya da onların özelliklerini, kudretini taşıyan hayali bir cânân değil; yavaş yavaş "halk" merkeze oturtulur. Bu da büyük ölçüde Batı'dan öğrenilmiş bir şey olsa da temelde doğru, gerçekçi ve yararlıdır. İnsan ve insana ait gerçeklikler başat bir rol üstlenir artık. Ne yazık ki bu yöneliş köklü ve süregelen bir boyut kazanamamış, düzgün temsilciler bularak iyi ve uyarıcı örnekler kavuşamamıştır. Kısa bir süre sonra yarım, eksik, uzak bir halk tasavvuruyla karşılaşmıştır okuyucu. Çarpık, bencil, taklitçi, halk olmaktan kurtulmak isteyen bir kesime seslenildiğini fark etmesi çok zaman almamıştır. Öncülleri de olmakla birlikte bu konuda barikatları aşan, gerçek halkı, gerçek insanı, asıl toplumsal merkezi muhatap almakta ısrar eden en büyük çehre Mehmed Âkif'tir. Âkif'i, sürgünde bırakan rejim, edebiyatın çok önemli bir istikametinin de önemli bir süre donmasına yol açmıştır. Şöyle toparlayalım: Gelenek, tarih gibi, daha önce yürünmüş kıymetli bir yoldur. Geleceğe yürümek isteyenlere de imkânlar sunar, yol gösterir, cesaret ve özgüven aşılar. Onu büsbütün yok saymak cahillik ve eksiklik, ona saplanıp kalmak ise donmak ve kötürümleşmektir. Hem biçim hem de içerik yönünden gelenekten birçok unsur, ilham verici birçok değer aktarabiliriz, öğrenebiliriz fakat şiirimiz temelde kendi zamanının çocuğu olmalıdır. Yararlanmak başka, yamanıp kalmak

başka bir şeydir. Bugünkü salaşlık, züppelik, hoyratlık; sadece geleneği olmamaktan kaynaklanan bir durum değildir. Öncelikle zamansızlık ve mekânsızlıktan, uyurgezer kişiliklerden, hancı bir toplum oluşturma özentisi ve dayatmasından kaynaklanan bir uçuşkanlıktır. Bu nedenle ki yolcu çokmuş gibi görünse de yolun bizzat kendisi kaybedilmiştir. Göğsümüzdeki sıkıntıyı azaltan güç; bunu aşma cehdi gösteren, dünyayı dolaşırken bile ikameti ve istikameti belli olan insanlardır.

**Şiirlerinizde zaman zaman hece şiirinin sularına giriyor gibi yapıp kenara çekildiğinizi görürken bir gelenek damarınız olduğunu şiirlerinizde zaten ele veriyorsunuz. Mesela Çeyizime Bir Kefen kitabınızdan üç beş şiiri çıkarın tamamı gazellerden oluşan bir kitap diyelim geliyor fakat her ne kadar da şiirlerinizin yazılışı ilk okuyuşta divan şiirinin günümüz diliyle yazılışını çağrıştırırsa da kalıplardan ve ölçülerden kaçarak maksada hasıl şiirler yazdığınızı gördüm. Bu yeteneğinizi hece ve divan şiirinde ölçü ve kalıpları da kullanarak sürdürseydiniz geleneği tekrar etmiş mi olurdu?**

Cevaba şöyle başlayalım: Bir şiiri iyi, sıkı, güzel, etkili yapan temel bazı özellikler var. Benim için bunların ilki, en önemlisi, belirgin bir yazılış gerekçesinin, açık seçik bir temasının olması. Bütünlük, taze bir söz dağarı, akıcılığı sağlayan bir iç müzik, anlatılana uygun bir biçim ve yenilik / özgünlük de diğer özellikler. Bunları benim kuşağımın birçok şairi de yazılarında, söyleşilerinde dile getirmiştir. Bir şiirde bu özelliklere ne kadar çok dikkat edersek, bu nitelikleri ne kadar çok bir araya getirebilirsek yazdığımız şiir de o kadar değer ve etki kazanır.

Çeyizime Bir Kefen dışında, benim diğer kitaplarımda da gazel ve koşma tarzında yazılmış şiirler vardır. Hatta hece ölçüsüyle yazılmış çok sayıda örneğe de rastlanır. Önemsiz demiyorum fakat biçim sonuçta bir kaptır, bir giysidir. Sürekli değişebilir. Eski kapları, kıyafetleri kullanılabilir. Yeni biçimler, görünüşler, dışlaştırma formları icat edebilir. Ben, daha çok, içeriğine, iletmeye çalıştığı duygu ve düşünce açıklamasına, meselesine, derdine dikkat kesilirim.

Bişimin biraz da yaşanan zamanın gerekleriy-





le ve şairin iç dünyasıyla, zihin dünyasıyla ilgili olduğunu düşünüyorum. Daha önceki zamanlarda işlevsel olan bir kalıp; yeni, farklı, karmaşık zamanları karşılamakta yeterince etkili olmayabiliyor. Servet-i Fünûn döneminde, serbest müstezatın yaygınlaşması bu konuda bir örnek olarak anılabilir. Hayat eskisine göre daha fazla parçalanmış, iç dünyanın şirazesini iyice bozulmuş, kalp grafiği gibi inişli çıkışlı bir duygu ve düşünce dünyası öne çıkmıştır zira. Ölçsüz bir dünyanın, ölçsüz / serbest şiire kucak açması da bu bağlamda düşünülebilir. Necip Fazıl gibi birkaç isim; tam tersi bir tavır takınarak bir nizam, bir ölçü, oturaklı bir kaideler bütünü arıyordu ama genel eğilim bunun tam tersiydi.

Asıl ölçü; yazılan metnin, tartma becerisine, sezgisine, deneyimine sahip insanların da kabul edeceği şekilde, iyi ve sıkı bir şiir katına yükselmesi elbette. Şair bunu yapsın da nasıl yaparsa yapsın. Geleneksel biçim ve kalıplar, unutmayalım ki, kendi düzeni ve kadrosu ile gelir. Gelmek ister. Dikkat edilmesi gereken nokta budur.

Diyelim, hece ölçüsüne içeriği tamamen teslim etmeden ne söyleyebileceksiniz, taze ve etkili olanı ne kadar söyleyebileceksiniz? Hemen aklınıza üşüşen o bildik kafiye ve redif baskısından zihninizi ne kadar azade tutacaksınız? Kolay ve konvansiyonel olandan ne kadar kaçınabileceksiniz? Defalarca söylenmiş, denenmiş olanı yazarken ne ölçüde geriletebileceksiniz?

Hece ölçüsüyle yazan, yeni bir hece şiiri getirdiği kabul edilen önemli isimlerin bile bugün ilk şiirlerinden, ilk kitaplarından daha geriye düşüklerini görüyorum açıkçası. İşte bu yüzden içerik önemli. Günceli büsbütün boşlamamak önemli. Dahası, kelime çalışmak, geniş ve taze bir söz dağarına sahip olmak önemli. Böyle bakınca, ölçülü / kalıplı şiir yazmak, en azından günümüz şairi için, sanıldığı kadar aksine daha zor aslında. Çok iyi örneklerle ulaşmak istiyorsak elbette.

**Diğer şiir kitaplarını okumadan gelenek damarınız olduğunu Çeyizime Bir Kefen’de hissettim ve okuduğum şiirlerin çoğunun altını çizdim. Evet, geleneği biliyorsunuz ama serbest şiir yazıyorsunuz. Gayemiz elbette şiiri bir kalıba hapsetmek değil. Türk şiirini dünden bugüne tanımadan da yolculuğa çıkmak, bilmediğiniz büyük bir şehirde navigasyonsuz araç kullanmak gibi bir şeydir.**

Kimilerine farklı hatta ters gelebilir ama navigasyon bu konuda iyi bir örnek, güzel bir benzetme. İlk kez kim kullanmış hatırlayamadım ama saat ve pusula örneğini de hatırlattı bu bana. Şiir, bir saat gibi içinde yaşanan zamanı, aynı zamanda, bir pusula gibi gidilecek istikameti göstermelidir. Her tanım, her yakıştırma eksiktir, yetersizdir elbette. Navigasyon, ana hatları, asıl ve tali yolları gösterir evet. Şehri tanımamıza ve aradığımızı daha kolay ve hızlı bulmamıza yardımcı olur. Fakat, bu aşamadan önce, içinde dolaşabileceğimiz, adresler arayabileceğimiz bir şehir, bir yerleşim, bir belde olmalıdır. Yolların bağlandığı bir meydan yahut bir merkez... Bunu da göz ardı etmemek gerekir. Bu bağlamda ben “gününün şiiri”, “vaktin çocuğu” gibi basit fakat işlevsel çıkmaları da önemli buluyorum. Biçimi, içeriğin ardına koyuyorum. Daha önce de söyledim; sadece çağları aşan değil çağının tanığı, göstereni olan şiire ayrı bir değer atfediyorum. Hünerleri bitmeyen, farklı yataklardan akarak gelen yahut geniş bir alana sürülmüş cevval bir süvari gibi sağa sola koşturmaya doymayan bir şiirimiz var bizim. Evet. Son yıllarda, çok genel ve bulanık anlatılara râm olmuş, gerekçesini ve çerçevesini kaybetmiş parça güzelliklere, minimize edilmiş içdökümlerine boğulmuş durumda biraz. Bünyesini genişletecek, dilini çözecek ve yaralarını sağıltacak enstrümanlarla nasıl bir ilişki kurması gerektiğini çok az örnekle gösterebiliyor. Ya ses verecek esaslı bir duygu, düşünce, izlenim, hikâye bulmakta zorlanıyor ya da bulduğunu anlatmakta, etkili bir biçime dökmekte aciz kalıyor. Ya hemencecik destan ve efsane döneminin sert, aşınmış, çekim gücünü yitirmiş kalıplarına gidiyor akli ya da başı sonu belirsiz sayıklamalara, laf kalabalığı içinde eriyip giden kesitler cümbüşüne. Fakat bizi hiçbir zaman ölümcül bir yıkıma götürmüyor, ye’se düşürmüyor. Geleneğin diri taraflarından güç alan, zamanından haberdar olan ve geleceğe işaret fişekleri gönderebilen temsilcileri de var çünkü.

**Güzel bir sohbet oldu, teşekkür ederim.**

Benim için de güzel, uyarıcı, öğretici bir sohbet oldu. Ben de çok teşekkür ederim. Sağ olun, var olun.

